

Upozorenje na trgovanje CFD-ovima, binarnim opcijama i drugim špekulativnim proizvodima

Ključno:

- CFD-ovi, binarne opcije i ostali slični špekulativni proizvodi su kompleksni proizvodi koji nisu prikladni za male ulagatelje.
- Trgovanje takvim proizvodima može uzrokovati veći gubitak novca od onog koji ste prvotno namijenili za trgovanje.
- Uzimajući u obzir stalnu promjenjivost cijene valuta, dionica na svjetskim burzama ili zlata i nafte na svjetskim tržištima a na kojima se baziraju takvi proizvodi, kretanje cijena takvih proizvoda je uglavnom nepredvidivo te se zato može najviše usporediti s kratkoročnim klađenjem u kojem, u konačnici, značajna većina ulagatelja gubi novac.
- Pazite na način na koji Vam se nude takvi proizvodi i ne nasjedajte na prazne priče o jednostavnosti trgovanja i sigurnoj zaradi.

Srpanj 2016.

Zašto izdajemo ovo upozorenje?

Obzirom na iznimno niske kamatne stope na depozite, kao i posljedično umjerene povrate na uloženi novac, građani sve češće traže priliku da s manjim ulaganjima ostvare značajnije prinose.

Takvo što im kroz sve agresivniju promidžbu na raznim internetskim stranicama, portalima i tražilicama nude razne *on-line* platforme za trgovanje financijskim instrumentima. Te *on-line* platforme u pravilu se obraćaju široj javnosti na način da „treba iskoristiti priliku“ i „zaraditi trgovanjem na svjetskim burzama“. S ciljem privlačenja novih klijenata navedene platforme nude posebne pogodnosti kao što su početni bonusi, vaučeri, besplatni priručnici, aplikacije i slično. Većina ima i demo verziju platforme na kojoj je registracija besplatna i na kojoj se može bez stvarnog ulaganja okušati u trgovanju.

Sve gore navedeno je najčešće samo marketinška strategija kojom Vas se navodi na trgovanje CFD-ovima, binarnim opcijama i drugim špekulativnim proizvodima (npr. *rolling spot forex*).

Kako su navedeni instrumenti kompleksni financijski proizvodi koji nisu prikladni za male ulagatelje, a na što navedene *on-line* platforme ne upozoravaju ili ne upozoravaju dovoljno jasno, smatramo potrebnim radi zaštite Vaših interesa upozoriti na karakteristike tih proizvoda, rizike kojima se izlažete trgujući njima te Vaša prava i obaveze pružatelja usluga (platforme, savjetnika i/ili brokera) u vezi s investiranjem u iste.

Što su CFD-ovi?

Ulagatelji često stječu dojam da putem određene platforme, za koju pretpostavljaju da se radi o burzi, kupuju dionice velikih kompanija zvučnih imena kao što su Google, Apple i sl., udio u određenom burzovnom indeksu, robu kao što su zlato i nafta, strane valute i slično. Međutim, to nije niti izdaleka istina budući da Vi ne trgujete dionicom ili zlatom već **CFD-om** na dionicu ili zlato.

Pojednostavljeno rečeno, CFD (Contract for Difference) je financijski instrument koji vam omogućava trgovati određenom vrstom imovine (najčešće su to dionice, strane valute, indeksi, zlato i nafta), **bez da postajete vlasnik te imovine**. Zato se takvi proizvodi nazivaju **izvedenice** ili **derivati**, jer njihova cijena proizlazi iz cijene nekog drugog instrumenta (temeljne imovine).

Formalno, kupnjom CFD-a ulagatelj putem on-line platforme s nekim „prodavateljem“ (tzv. *liquidity provider* koji je najčešće financijska institucija) sklopi ugovor kojim se obvezuju međusobno razmijeniti razliku između **trenutne cijene** određene temeljne imovine i cijene iste u trenutku zatvaranja odnosno prodaje ugovora. Drugim riječima, kupnjom CFD-a razmjenjujete razliku u novcu između kupovne i prodajne cijene imovine. Zato se takvi instrumenti zovu ugovori za razlike. Ako je razlika pozitivna, ostvarujete dobit koju Vam dodjeljuje provider. Ako je negativna, Vi ste dužni provideru.

Jedna od osnovnih karakteristika koja čini CFD naizgled atraktivnim proizvodom je takozvana poluga (leverage). Poluga vam omogućava da s manjim iznosom novca (koji uplaćujete na račun pružatelja usluge i koji služi kao zalog/kolateral za Vaše trgovanje - tzv. *margin*) zauzmete puno veću (i rizičniju) poziciju. Međutim, trgovanje na polugu je izrazito rizično i u pravilu što je poluga veća, investicija je rizičnija.

Ti proizvodi koriste se u špekulativne svrhe odnosno nisu namijenjeni za dugoročno investiranje. Uzimajući u obzir stalnu promjenjivost cijene valuta, dionica na svjetskim burzama ili zlata i nafte na svjetskim tržištima, kretanje cijena takvih proizvoda je uglavnom nepredvidivo te se zato može najviše usporediti s kratkoročnim klađenjem u kojem, u konačnici, značajna većina ulagatelja gubi novac.

Kakvo je iskustvo malih ulagatelja sa CFD-ovima na stranim tržištima, pokazuje studija francuskog regulatora na koju je HANFA već [upozoravala](#)¹, a koja je za razdoblje od 2009. do 2012. godine dala sljedeće rezultate:

- postotak ulagatelja koji su **ostvarili gubitak iznosi 89%**,
- prosječni gubitak po ulagatelju iznosi gotovo **10.900 eura**,
- u promatranom razdoblju, 13.224 ulagatelja **izgubilo je 175 milijuna eura**, a preostalih 1.575 ulagatelja ostvarilo je dobit od 13,8 milijuna eura.

¹ http://www.amf-france.org/en_US/Actualites/Communiqués-de-presse/AMF/annee_2014.html?docId=workspace%3A%2F%2FSpacesStore%2F96c52a14-3900-464f-8fff-7d4700ff37e3

Primjer funkcioniranja poluge

Ako imate 1.000 EUR za trgovanje, a poluga na CFD na određenu dionicu iznosi 1:20, vi ćete moći zauzeti poziciju u CFD-u na tu dionicu u iznosu od 20.000 EUR (iako zapravo nemate toliki iznos na raspolaganju za trgovanje).

Ako cijena te dionice poraste, porasti će i cijena CFD-a te vi možete na toj promjeni cijene potencijalno zaraditi 20 puta više nego da ste kupili tu dionicu koja sama po sebi ne dolazi s polugom.

Međutim, ako cijena padne vi možete na tom CFD-u izgubiti 20 puta više čime riskirate da takav gubitak „pojede“ cijeli Vaš iznos za trgovanje. U tom slučaju, ako na računu za trgovanje nemate dovoljno novca koji bi pokrio takav gubitak, pružatelj usluge Vas može pozvati na uplatu dodatnih sredstava – što znači da trgovanje CFD-ima može uzrokovati veći gubitak novca od onog iznosa koji ste prvotno namijenili za trgovanje.

Zašto CFD nije proizvod za male ulagatelje?

Zbog toga što se trguje na polugu, radi se o **izrazito rizičnim proizvodima**. Njihovu strukturu i način funkcioniranja je ponekad posebno teško shvatiti zbog toga što pružatelji usluga najčešće daju minimalno informacija o tome, ističu samo pozitivne strane i primjere i prikazuju trgovanje jednostavnijim nego što jest. Upravo zato imate dojam da se radi o prilici koju ne smijete pustiti.

Prava istina je da je s trgovanjem CFD-ovima povezano niz rizika koji će možda i biti navedeni u dokumentaciji koju Vam pružatelj usluga daje da pročitate i potvrdite da su Vam jasni, ali neće biti posebno istaknuti i/ili objašnjeni na jasan i pristupačan način.

Osim rizika poluge koji je već pojašnjen, **ukazujemo na još neke rizike koje trebate uzeti u obzir:**

1. Anagažman potreban za trgovanje CFD-ovima

Kao što smo već naveli, CFD-ovi su instrumenti koji se koriste u špekulativne svrhe odnosno nisu namijenjeni za dugoročno investiranje. To znači da je potrebno neprestano pratiti kretanja cijena CFD-a. Ako tržišna cijena temeljne imovine značajno oscilira, poluga koju Vi imate može uzrokovati nagle promjene stanja Vaše investicije, što može zahtijevati promptne reakcije – prodaju pozicije, uplatu dodatnih sredstava i slično.

Ako iz nekog razloga nemate mogućnosti neprestano pratiti stanje Vaših pozicija i ne znate kako reagirati u navedenim situacijama, izlažete se gubitku cijele investicije i mogućim dodatnim troškovima.

2. Rizik likvidnosti

Vaša mogućnost trgovanja ovisi o Vašoj likvidnosti (novčanim sredstvima koja se nalaze na računu za trgovanje) u određenom trenutku.

Raspoloživa sredstva za trgovanje (*margin*) nisu ona sredstva koja ste Vi uplatili na račun, već se ona izračunavaju svaki dan u skladu s promjenama vrijednosti temeljne imovine na koju se odnose CFD-ovi koje ste kupili. Ako taj obračun pokaže da je vrijednost manja u odnosu na vrijednost od prethodnog dana, pružatelj usluge će Vas pozvati da **uplatite dodatna sredstva** kako biste mogli dalje trgovati. Ako ne uplatite ta sredstva, pružatelj usluge može **bez Vašeg pristanka** (budući da ste mu sami dali pristanak na to potpisom ili pristankom na opće uvjete kada ste otvarali račun i/ili sklapali ugovor) rasprodati postojeće pozicije i pokriti utvrđenu

razliku. Vi nećete moći trgovati sve dok ne pokrijete sve eventualne gubitke vidljive na Vašem računu i uplatite još sredstava za daljnje trgovanje, što znači da ste zapravo izgubili cijelu investiciju.

Ako nemate viška sredstava za naknadne uplate u ovakvim situacijama koje bi Vam omogućile nastavak trgovanja i promjenu situacije, gotovo je sigurno da ćete ostati bez svih prvotno uloženi sredstava, kao i onih dodatno uplaćenih.

3. Rizik druge ugovorne strane

Rizik druge ugovorne strane je rizik da izdavatelj CFD-a (jer, kao što smo rekli, ne kupujete prave dionice, valute ili zlato) iz bilo kojeg razloga propadne i potom ne može ispuniti svoje obaveze prema Vama kao njegovom klijentu. Primjerice, ako novac koji mu uplaćujete za potrebe trgovanja nije jasno razdvojen od novca samog providera, postoji rizik da nećete moći doći do svojih sredstava, neovisno o stanju pozicija u trenutku kada se tako nešto dogodi.

Ako Vam od početka nije jasno tko je druga ugovorna strana i kakva je njena financijska pozicija i kako možete doći do svojih sredstava ako želite prestati s trgovanjem, nemojte niti započinjati s trgovanjem.

Iz svega navedenog jasno je da se radi o vrlo kompleksnim financijskim instrumentima koji nisu prikladni za male ulagatelje.

Što su binarne opcije?

Binarne opcije (Binary options) su ugovori sukladno kojima se ugovaratelji obvezuju platiti jedno drugomu određeni iznos ovisno o tome kako se kreće cijena temeljne imovine u određenom vremenskom periodu.

Ono što čini ove proizvode posebno rizičnima je to da taj vremenski period može biti iznimno kratak (sekunde ili minute). Predviđanje u kojem smjeru će se kretati cijena konkretne dionice u narednih minutu, pet ili deset minuta od strane malog ulagatelja se doslovno svodi na kockanje i nema veze sa stvarnim ulaganjima ili financijskim transakcijama. **Zato se svi navedeni rizici spomenuti kod CFD-ova dodatno uvećavaju kod trgovanja binarnim opcijama.**

Platforme, brokери, savjetnici, analitičari... na što paziti?

Trgovanje navedenim špekulativnim proizvodima odvija se na raznim on-line platformama. Iako Vas neke od tih platformi uvjeravaju da putem njih trgujete na svjetskim burzama, to nije točno. Radi se o tzv. OTC (over-the-counter) trgovanju koje se odvija izvan (zakonom uređenih) burzi i nitko Vam osim onoga tko tom platformom upravlja ne jamči za vjerodostojnost i ažurnost podataka koji se tamo nalaze.

Platformama na kojima Vi kao ulagatelj otvarate račun u pravilu upravljaju neke od brokerskih kuća (domaćih ili inozemnih) i one se spajaju na OTC tržišta CFD-ova. Ponekad su broker i liquidity provider ista pravna osoba, a ponekad u trgovanju sudjeluju i posrednici. Posrednici bi u svakom slučaju morali biti licencirana brokerska društva ili banke i pod nadzorom regulatora financijskog tržišta države svoga sjedišta.

Na internetskim stranicama na kojima možete pristupiti platformama obično stoji napomena o licenci i nadležnom nadzornom tijelu. To samo znači da je određeni subjekt ispunio inicijalne uvjete za rad i dobio odobrenje koje se može povući u slučaju da se utvrdi postupanje suprotno zakonodavnom okviru. To nikako **ne znači da regulatori jamče sigurnost trgovanja na platformama**, iako Vas određene formulacije mogu navesti na takav zaključak.

Onaj tko Vam omogućuje da otvorite račun i počnete s trgovanjem navedenim špekulativnim proizvodima i s Vama uspostavlja poslovni odnos zapravo Vam pruža brokersku uslugu i **podliježe određenim pravilima poslovnog ponašanja**. Ako se radi o predstavnicima društva sa sjedištem u Republici Hrvatskoj, to društvo mora biti [na popisu licenciranih društava](#)², a ako se radi o društvu iz EU mora biti na ovome [popisu](#)³.

Broker mora raditi u najboljem interesu klijenta. To ne znači da Vam je dužan osigurati najbolju zaradu, već Vas je dužan, između ostalog, upozoriti na rizike ulaganja u financijske instrumente. Ako dolazite kod brokera (ili ga kontaktirate na neki drugi način) i raspitujete se o ovim uslugama, njegova obveza je da kao profesionalac procijeni je li trgovanje tim instrumentima za Vas prikladno i razumijete li rizike koji iz takvog trgovanja proizlaze.

Ako nemate iskustva s instrumentima kompleksnijim od dionice ili udjela u investicijskom fondu, imate poteškoća s razumijevanjem funkcioniranja CFD-ova i/ili niste spremni na gubitak cijele investicije, niti jedan broker koji zaista postupa u Vašem najboljem interesu neće procijeniti da je trgovanje CFD-ovima prikladno za Vas.

² <http://www.hanfa.hr/registar/2>

³ <http://www.hanfa.hr/HR/nav/232/notifikacija-iz-drzava-clanica-eu---tk.html>

Ako se unatoč tome što je broker procijenio da CFD-ovi nisu prikladna investicija za Vas, a Vi svejedno želite trgovati, broker koji postupuje u vašem najboljem interesu **neće Vas nagovarati na trgovanje i inzistirati da potpisujete dokumente i izjave koje ne razumijete u potpunosti.**

Broker koji postupuje u Vašem najboljem interesu će Vam na jasan i nedvosmislen način dati čitav niz informacija koje su vam potrebne kako bi u potpunosti razumjeli u što se upuštate kada trgujete CFD-ovima. To su najmanje sljedeće:

- *koji su sve rizici trgovanja takvim instrumentima;*
- *što znače pojmovi „CFD“, „temeljna imovina“, „poluga“, „margin“, „margin call“, „stop-loss“ i sl.;*
- *na koji način se utvrđuju cijene CFD-ova;*
- *kakve sve naknade i provizije plaćate brokeru;*
- *gdje uplaćujete novac, na kojim računima će se isti držati te koji su uvjeti i rokovi isplate Vašeg novca;*
- *je li to platforma za trgovanje samog brokera ili se Vaši nalozi prenose na trgovanje na platformu drugog brokera;*
- *ako se nalozi prenose na trgovanje na platformu drugog brokera, o kojem se brokeru radi, iz koje zemlje dolazi te tko su druge ugovorne strane;*
- *svi tehnički aspekti same on-line platforme odnosno na koji način kupiti i prodati te instrumente te što znače sve brojke i oznake na platformi;*
- *što se događa ako ostavite poziciju otvorenu preko noći;*
- *koje sve vrste naloga možete zadati i što pojedina vrsta naloga znači;*
- *postoje li mehanizmi (sheme) za zaštitu Vaše imovine pohranjene kod brokera.*

Poseban oprez preporučamo kada Vas netko izravno samoinicijativno kontaktira, bez da se Vi sami raspitujete o mogućnosti ulaganja u navedene proizvode te govori o mogućnostima ulaganja u njih. Licencirani investicijski savjetnici koji su zaposleni u [banci ili brokerskom društvu](#)⁴ su **jedine osobe koje su ovlaštene za davanje osobnih preporuka** za ulaganje u pojedini instrument i ne smiju dati takvu preporuku ako smatraju da određena investicija nije za Vas.

Nagovaranje i inzistiranje na tome da se okušate u trgovanju ili da uplaćujete dodatna sredstva od strane bilo kojih osoba osim što izravno štete Vašim interesima, predstavljaju nedozvoljeno ponašanje koje predlažemo da bez odgađanja prijavite prvo društvu u čije ime Vas je ta osoba kontaktirala a onda potom i **Hanfi putem sljedeće [poveznice](#)⁵, na adresu Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, Miramarska 24b, 10 000 Zagreb, e-poštom na potrosaci@hanfa.hr ili na telefonski broj 01/6173-200.**

⁴ <http://www.hanfa.hr/registar/19/investicijski-savjetnici>

⁵ <http://www.hanfa.hr/HR/nav/277/predstavke-potrosaca.html>